

Στόχευση – Targeting

Κ. Αντωνόπουλος © 2019

Συμμόρφωση με το Ανθρωπιστικό Δίκαιο

Αρχή της Διάκρισης

- Άρθρο 48 ΠΠ I: Προστασία αμάχων και πολιτικών αντικειμένων επιβάλλει οι εμπόλεμοι να διακρίνουν πάντοτε (at all times) μεταξύ αμάχων και μαχητών – πολιτικών αντικειμένων και στρατιωτικών στόχων

Στρατιωτική Αναγκαιότητα

- Οι επιχειρήσεις κατευθύνονται μόνον εναντίον στρατιωτικών στόχων

Αναλογικότητα

- Επιτρέπονται παράπλευρες ζημιές / απώλειες εφόσον είναι ανάλογες με τον σκοπό της επίθεσης

Επιθέσεις (Attacks) – Άρθρο 49 ΠΠ I

- ▶ Πράξεις βίας κατά του αντιπάλου είτε «επιθετικού» (offensive) είτε «αμυντικού» (defensive) χαρακτήρα

Στρατιωτικοί Στόχοι - Πρόσωπα

Αποτελούν Στόχο:

- Μαχητές
- Άμαχοι που συμμετέχουν σε Levée en Masse
- Άμαχοι που συμμετέχουν άμεσα στις εχθροπραξίες
- Αλεξιπτωτιστές (Paratroopers): Αερομεταφερόμενες δυνάμεις που πέφτουν από αεροσκάφη στη διάρκεια επιχείρησης (π.χ. Κρήτη 1941)

Δεν αποτελούν στόχο:

- Μαχητές 'εκτός μάχης' (hors de combat) – καθεστώς Αιχμαλώτου Πολέμου:
 - παραδίδονται ή συλλαμβάνονται
 - Τραυματίες, ασθενείς, ναυαγοί
- Άμαχοι
- Στρατιωτικό Υγειονομικό και Θρησκευτικό Προσωπικό (Στρατιωτικό Εγχειρίδιο ΗΠΑ 2015/2016, 5.6.3)

- Στρατιωτικές Υγειονομικές Μονάδες, εκτός αν χάσουν το δικαίωμα προστασίας (Στρατιωτικό Εγχειρίδιο ΗΠΑ 2015/2016, 5.6.3)
- Κήρυκες (Parlementaires)
- Αλεξιπτωτιστές (Parachutists): Πλήρωμα που εγκαταλείπει αεροσκάφος σε κίνδυνο

Στρατιωτικοί Στόχοι - Αντικείμενα

Άρθρο 24 Κανόνων Χάγης Αεροπορικού Πολέμου (1923) – πρώτος ορισμός

Άρθρο 52 (2) ΠΠ I:

- “those objects which by their nature, location, purpose or use make an effective contribution to military action and whose total or partial destruction, capture or neutralization, in the circumstances ruling at the time, offers a definite military advantage”
- Ethiopia-Eritrea Claims Commission partial Award Western front (2005) par. 113:
Άρθρο 52 (2) αποτελεί εθιμικό δίκαιο

Δεν αποτελούν Στόχο: Όσα αντικείμενα δεν εμπίπτουν στον ορισμό του Άρθρου 52 (2) ΠΠ I

Αντικείμενα που δεν αποτελούν Στρατιωτικό Στόχο

Αντικείμενα που υπό φυσιολογικές συνθήκες είναι αφιερωμένα σε πολιτικούς (μη-στρατιωτικούς) σκοπούς (civilian purposes): π.χ. κατοικίες, σχολεία, τόποι λατρείας - Άρθρο 52(3) ΠΠ I: Σε περίπτωση αμφιβολίας θεωρούνται πολιτικά αντικείμενα

Ιστορικά Μνημεία, Έργα Τέχνης, Τόποι Λατρείας που αποτελούν κομμάτι της πολιτιστικής ή πνευματικής κληρονομιάς ενός λαού (Άρθρο 53 ΠΠ I)

Αντικείμενα απαραίτητα για την επιβίωση του άμαχου πληθυσμού (Άρθρο 54 ΠΠ I)

Φυσικό Περιβάλλον (Άρθρα 35 (3) & 55 ΠΠ I)

Έργα και Εγκαταστάσεις που περιέχουν (ή απελευθερώνουν) επικίνδυνες δυνάμεις (φράγματα, αναχώματα, πυρηνικοί σταθμοί ηλεκτρικής ενέργειας) (Άρθρο 56 ΠΠ I)

Ανοχύρωτες πόλεις και περιοχές (Άρθρο 25 ΣΧ IV και Άρθρο 59 ΠΠ I)

Αποστρατικοποιημένες Ζώνες (Άρθρο 60 ΠΠ I)

Έργα και Εγκαταστάσεις που περιέχουν (ή απελευθερώνουν) επικίνδυνες δυνάμεις

Φράγματα, Αναχώματα, Πυρηνικοί Σταθμοί παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας

Η καταστροφή τους απελευθεώνει δυνάμεις που έχουν ως επακόλουθο την πρόκληση σοβαρών (severe)απωλειών μεταξύ του άμαχου πληθυσμού

Δεν είναι αντικείμενο επίθεσης ακόμη κι αν αποτελούν στρατιωτικό στόχο

Η ειδική προστασία παύει εάν (1) χρησιμοποιούνται για άλλες λειτουργίες και υποστηρίζουν συστηματικά, άμεσα και σημαντικά τις στρατιωτικές επιχειρήσεις και η επίθεση είναι ο μόνος τρόπος για να τερματιστεί η υποστήριξη. (2) Ηλεκτρικός σταθμός πυρηνικής ενέργειας υποστηρίζει συστηματικά, άμεσα και σημαντικά τις στρατιωτικές επιχειρήσεις και η επίθεση είναι ο μόνος τρόπος για να τερματιστεί η υποστήριξη. (3) Άλλοι στρατιωτικοί στόχοι πλησίον των παραπάνω εγκαταστάσεων εάν υποστηρίζουν συστηματικά, άμεσα και σημαντικά τις στρατιωτικές επιχειρήσεις

Αντικείμενα που αποτελούν Στρατιωτικό στόχο

Άρθρο 24 (2) Κανόνων Χάγης Αεροπορικού Πολέμου (1923):

- Ένοπλες δυνάμεις
- Στρατιωτικά έργα
- Στρατιωτικές εγκαταστάσεις ή αποθήκες
- Εργοστάσια κατασκευής όπλων, πυρομαχικών ή χαρακτηριστικά (distinctively) στρατιωτικού υλικού
- Γραμμές επικοινωνιών ή μεταφορών που χρησιμοποιούνται για στρατιωτικούς σκοπούς

Το ΠΠ Ι δεν περιλαμβάνει κατάλογο στρατιωτικών στόχων

Στρατιωτικά Εγχειρίδια Βασίζονται στον ορισμό του Άρθρου 52 (2) ΠΠ Ι και περιλαμβάνουν ενδεικτικά στρατιωτικούς στόχους

Ορισμός Άρθρου 52 (2) ΠΠ Ι

Το δεύτερο μέρος του ορισμού περιορίζει το πρώτο

Δεν Απαγορεύονται Επιθέσεις σε στρατιωτικούς στόχους που προκαλούν παράπλευρες απώλειες ή ζημιές σε αμάχους, αρκεί να είναι σεβαστή η αρχή της αναλογικότητας

«Φύση» (Nature): Το είδος του αντικειμένου (π.χ. κέντρο διοίκησης και επιχειρήσεων)

«Τοποθεσία» (Location): Περιοχές που είναι στρατιωτικά σημαντικές γιατί πρέπει να καταληφθούν ή να αποκλειστεί ο αντίπαλος από το να τις καταλάβει ή γιατί ο αντίπαλος πρέπει να εξαναγκαστεί να υποχωρήσει από αυτές. Συνεπώς μία χερσαία περιοχή μπορεί να είναι στρατιωτικός στόχος

«Σκοπός» (Purpose): Σκοπούμενη μελλοντική χρήση ενός αντικειμένου Ethiopia-Eritrea Claims Commission partial Award Western front (2005) par. 120

«Χρήση» (Use): Παρούσα χρήση ενός αντικειμένου

- ▶ «Αποτελεσματική συμβολή στη στρατιωτική δράση» & «Συγκεκριμένο στρατιωτικό πλεονέκτημα»: Δεν απαιτείται γεωγραφική εγγύτητα. Μπορούν να πληγούν στόχοι στα μετόπισθεν ή να πραγματοποιηθούν παραπλανητικές επιθέσεις.

«Στρατιωτική Δράση» γενικά και όχι «συγκεκριμένη στρατιωτική επιχείρηση»

«Στις περιστάσεις που επικρατούν κατά την συγκεκριμένη χρονική στιγμή» (π.χ. εγκατάσταση κέντρου επιχειρήσεων σε μια κατοικία – μετακίνηση του κέντρου επιχειρήσεων από την κατοικία)

«Σαφές» (Definite): Συγκεκριμένο και Κατανοητό Ethiopia-Eritrea Claims Commission partial Award Western front (2005) par. 121

«Στρατιωτικό Πλεονέκτημα» (Military Advantage): Επιχείρηση ως σύνολο και όχι μεμονωμένες ενέργειες Ethiopia-Eritrea Claims Commission partial Award Western front (2005) par. 113

Παραδείγματα Στρατιωτικών Στόχων

Για να είναι ένα αντικείμενο (object) στρατιωτικός στόχος (military objective) πρέπει να αξιολογηθεί με βάση τον ορισμό του Άρθρου 52(2) ΠΠ Ι και συγκεκριμένα εάν συνιστά αποτελεσματική συμβολή στη στρατιωτική δράση

Στρατιωτικό υλικό (οχήματα, όπλα, πυρομαχικά, αποθέματα καυσίμων)

Στρατιωτικά έργα, π.χ. οχυρωματικά έργα

Στρατιωτικές εγκαταστάσεις και αποθήκες (κέντρα διοίκησης & ελέγχου, στρατόπεδα, στρατιωτικά αεροδρόμια, υπουργεία άμυνας, κέντρα πληροφοριών)

Παραδείγματα Στρατιωτικών Στόχων

Εργοστάσια ή Εγκαταστάσεις παραγωγής πολεμικού υλικού ή υλικού στρατιωτικής αξίας (μεταλλουργική, μηχανολογική, χημική, ενεργειακή [πετρέλαιο, ηλεκτρισμός] βιομηχανία Ethiopia-Eritrea Claims Commission partial Award Western front (2005) par. 117

Χερσαίες περιοχές στρατιωτικής σημασίας (λόφοι, προγεφυρώματα)

Μέσα μεταφοράς πολεμοφοδίων ή άλλων εφοδίων στρατιωτικής αξίας (σιδηρόδρομοι, λιμάνια, αεροδρόμια, γέφυρες, κανάλια, σήραγγες, αυτοκινητόδρομοι)

Εγκαταστάσεις επικοινωνιών που χρησιμοποιούνται για στρατιωτικούς σκοπούς (τηλεφωνικοί, τηλεγραφικοί, τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί)

Απαγόρευση Άνευ Διακρίσεως Επιθέσεων (Indiscriminate Attacks)

Αποσκοπεί στον σεβασμό της αρχής της διάκρισης

Άρθρο 51 (2) ΠΠ Ι

Άρθρο 51 (4) ΠΠ Ι: Τρεις περιπτώσεις άνευ διακρίσεως επιθέσεων – Πλήγμα κατά στρατιωτικών στόχων και αμάχων χωρίς διάκριση

Άνευ Διακρίσεως Επιθέσεις: Άρθρο 54 (4)(α) ΠΠ Ι

Επιθέσεις που δεν κατευθύνονται κατά συγκεκριμένου στόχου

- ▶ Π.χ. «ιπτάμενες βόμβες» V-1 κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

Άνευ Διακρίσεως Επιθέσεις: Άρθρο 54 (4)(β) ΠΠ Ι

Επιθέσεις στις οποίες γίνεται χρήση μεθόδου ή μέσου που δεν μπορεί να κατευθυνθεί εναντίον συγκεκριμένου στόχου

- ▶ Π.χ. πύραυλοι Scud ή ρουκέτες Grad (ανεπαρκές σύστημα καθοδήγησης)

Άνευ Διακρίσεως Επιθέσεις: Άρθρο 54 (4)(γ) ΠΠ Ι

Επιθέσεις στις οποίες γίνεται χρήση μεθόδου ή μέσου τα αποτελέσματα των οποίων δεν μπορούν να περιοριστούν, διότι απελευθερώνουν επικίνδυνες ουσίες ή οι παράπλευρες ζημιές είναι πολύ μεγάλες.

- ▶ Π.χ. χρήση πυρομαχικών διασποράς (cluster munitions) σε κατοικημένες περιοχές

Το ζήτημα βλημάτων απεμπλουτισμένου ουρανίου (depleted uranium shells)

Άνευ Διακρίσεως Επιθέσεις: Άρθρο 54 (5) ΠΠ Ι

(α) Βομβαρδισμός με οποιαδήποτε μέθοδο ή μέσο που εκλαμβάνει ως ενιαίο στόχο έναν αριθμό σαφώς διακριτών και ξεχωριστών στρατιωτικών στόχων που βρίσκονται σε πόλη, χωριό ή άλλη περιοχή με παρόμοια συγκέντρωση αμάχων ή πολιτικών αντικειμένων (π.χ. Area Bombardment)

(β) Επίθεση που αναμένεται να προκαλέσει δυσανάλογες παράπλευρες ζημιές ή απώλειες σε αμάχους ή πολιτικά αντικείμενα

Άνευ Διακρίσεως Επιθέσεις: Άρθρο 54 (5) (β) ΠΠ Ι

Αρχή της αναλογικότητας

- ▶ *Galić case*, ICTY Trial Chamber (2003), IT-98-29-T, par. 58: “In determining whether an attack was proportionate it is necessary to examine whether a reasonably well-informed person [in the particular circumstances], making reasonable use of the information available to him or her, could have expected excessive civilian casualties to result from the attack”

- ▶ *Gotovina Case* (IT-06-90) (Επιχείρηση ‘Καταιγίδα’ 1995)

ICTY Trial Chamber (2011): Αντικειμενικό κριτήριο βλημάτων πυροβολικού που έπεφταν εντός ακτίνας 200 μέτρων από το στόχο

ICTY Appeals Chamber (2012): Απόρριψη κριτηρίου 200 μέτρων ΑΛΛΑ (α) Παράλειψη να προσδιοριστεί άλλο κριτήριο. (β) Εκτίμηση αποδείξεων μεμονωμένα. (γ) Δεν τέθηκε όριο στην επίκληση λάθους ή σφάλματος κατά τη στόχευση.

Προστασία Φυσικού Περιβάλλοντος

Άρθρο 35 (3) και Άρθρο 55 (1) ΠΠ Ι: απαγόρευση χρήσης μέσων και μεθόδων που αποσκοπούν ή αναμένεται να προκαλέσουν (σωρευτικά) εκτεταμένη, μακροχρόνια και πολύ σοβαρή καταστροφή στο φυσικό περιβάλλον

Άρθρο 35 (3): Προστασία του περιβάλλοντος από άμεσες επιθέσεις

Άρθρο 55 (1): Προστασία έναντι παράπλευρης ζημίας [“Care shall be taken in warfare to protect the natural environment ...”]

«Μακροχρόνια»: Σε βάθος δεκαετιών. Δεν υπάρχει ορισμός για «εκτεταμένη» και «σοβαρή»

Δεν απαγορεύεται η στόχευση ενός πυρηνοκίνητου υποβρυχίου ή ενός πετρελαιοφόρου

Σύμβαση για την Απαγόρευση Στρατιωτικών και Άλλων Εχθρικής Χρήσης Τεχνικών για την Μεταβολή του Φυσικού Περιβάλλοντος (ENMOD Convention 1976) [μεταβολή ατμοσφαιρικών συνθηκών με σκοπό την αλλαγή του κλίματος – πρόκληση σεισμών – πρόκληση παλιρροϊκών κυμάτων]

Προληπτικά Μέτρα κατά την Επίθεση – Άρθρο 57 ΠΠ Ι

Άρθρο 57 (1): Κατά τη διεξαγωγή των επιχειρήσεων θα λαμβάνεται συνεχής μέριμνα αποφυγής επιθέσεως (sprage) κατά του άμαχου πληθυσμού, αμάχων και πολιτικών αντικειμένων

«διεξαγωγή επιχειρήσεων»: όχι μόνον επιθέσεις αλλά και κίνηση ή ανάπτυξη στρατιωτικών δυνάμεων

Άρθρο 57 (2): Επιθέσεις

- Αυτοί που σχεδιάζουν ή αποφασίζουν μία επίθεση:
 1. Θα λάβουν όλα τα εφικτά προφυλακτικά μέτρα για να επαληθεύσουν ότι οι αντικειμενικοί στόχοι της επίθεσης είναι στρατιωτικοί στόχοι κατά ο Άρθρο 52 (2) ΠΠ Ι (δεν αποτελούν αμάχους, πολιτικά αντικείμενα, δεν υπόκεινται σε ειδική προστασία και δεν απαγορεύεται επίθεση εναντίον τους)
 2. Θα λάβουν όλα τα εφικτά μέτρα κατά την επιλογή των μέσων και μεθόδων επίθεσης προς αποφυγή ή ελαχιστοποίηση παράπλευρων ζημιών ή απωλειών
 3. Θα αποφύγουν τη λήψη απόφασης για επίθεση που αναμένεται να προκαλέσει υπερβολικές παράπλευρες απώλειες ή ζημίες

Άρθρο 57 (2):

- Η επίθεση θα ματαιωθεί ή θα αναβληθεί αν γίνει εμφανές ότι ο αντικειμενικός σκοπός δεν είναι στρατιωτικός στόχος ή υπόκειται σε ειδική προστασία ή ότι η επίθεση αναμένεται να προκαλέσει υπερβολικές παράπλευρες απώλειες ή ζημιές σε σχέση με το συγκεκριμένο και άμεσο στρατιωτικό πλεονέκτημα
- Αποτελεσματική προηγούμενη προειδοποίηση για επιθέσεις με επίπτωση στον άμαχο πληθυσμό «εκτός αν οι περιστάσεις δεν το επιτρέπουν» - Αποτελεσματική προειδοποίηση με κάθε πρόσφορο μέσο

Άρθρο 57 (3): Επιλογή επίθεσης μεταξύ πολλών στρατιωτικών στόχων: Επίθεση εναντίον αυτού ή αυτών που αναμένεται να προκαλέσουν τον μικρότερο κίνδυνο στους αμάχους

Επαλήθευση Στόχου

- Πρόκειται για στρατιωτικό στόχο και όχι για αντικείμενο που προστατεύεται
- Ζήτημα επαλήθευσης διαφορετικό για διοικητές αεροπορικών δυνάμεων ή πυροβολικού (απόσταση, περισσότερος χρόνος για λήψη απόφασης) και πεζικού ή αρμάτων μάχης (επί τόπου παρουσία, οπτική επαφή)
- Παράγοντες που θα ληφθούν υπόψη από ένα διοικητή (όλοι ή ορισμένοι):
 1. Προσωπική επαλήθευση στόχου
 2. Οδηγίες από ανωτέρους για αντικείμενα που δεν πρέπει να πληγούν
 3. Πληροφορίες (π.χ. αναφορές, αεροφωτογραφίες, φωτογραφίες από δορυφόρους)
 4. Υποχρεωτικοί κανόνες εμπλοκής
 5. Πιθανός κίνδυνος για τις δυνάμεις του

Κατάλογοι στόχων: Διαρκής αναθεώρηση υπό το φως νέων πληροφοριών και μεταβαλλόμενων περιστάσεων

Μέσα και Μέθοδοι: Επιλογή αυτών που θα προκαλέσουν τις λιγότερες παράπλευρες απώλειες/ζημιές (π.χ. κατευθυνόμενοι αντιαρματικοί πύραυλοι προκαλούν λιγότερες παράπλευρες απώλειες από μπαράζ πυροβολικού). Τακτική Χρήση ενός όπλου: βολές κατά ριπές ή απλές βολές. Τόπος χρήσης: Χρήση πυροβολικού σε μάχη σε αστική περιοχή: κίνδυνος παράπλευρων απωλειών

Παράγοντες που θα ληφθούν υπόψη (Μέσα & Μέθοδοι):

1. Σημασία του στόχου και επείγον της κατάστασης
2. Πληροφορίες για συγκεκριμένο στόχο (πώς χρησιμοποιείται και πότε;)

3. Χαρακτηριστικά του στόχου (εάν περιέχει επικίνδυνες δυνάμεις – π.χ. εργοστάσιο χημικών)
4. Τι όπλα είναι διαθέσιμα (βεληνεκές, ακρίβεια, ακτίνα αποτελέσματος)
5. Συνθήκες που επηρεάζουν την ακρίβεια της στόχευσης (πεδίο, καιρός, ώρα της ημέρας)
6. Παράγοντες που επηρεάζουν τη πιθανότητα παράπλευρων απωλειών (παρουσία αμάχων)
7. Κίνδυνος για τις ίδιες δυνάμεις

Χρόνος Επίθεσης – π.χ. ώρα της ημέρας που ένας στόχος (π.χ. γέφυρα) δεν χρησιμοποιείται από αμάχους

Επίπεδο Ευθύνης: Ποιος επαληθεύει τους στόχους και λαμβάνει προληπτικά μέτρα;

Δεν εξειδικεύεται στο ΠΠ Ι

«Αυτοί που σχεδιάζουν και αποφασίζουν σχετικά με επιθέσεις»: Επιτελείς σχεδιασμού και Διοικητές

Σε ποια βαθμίδα ιεραρχίας; Ζήτημα διακριτικής ευχέρειας για τον τρόπο εκτέλεσης της επίθεσης.

Ανεξάρτητα από διακριτική ευχέρεια: Δεν πρέπει να παραβιαστεί η αρχή της αναλογικότητας

Δεν πρέπει να πραγματοποιηθεί η επίθεση εάν προκαλέσει παράπλευρες απώλειες/ζημίες δυσανάλογες προς το συγκεκριμένο και άμεσο αναμενόμενο στρατιωτικό πλεονέκτημα:

1. Διαθέσιμες πληροφορίες – Αντίληψη της κατάστασης κατά τη στιγμή που λαμβάνεται η απόφαση
2. Χαρακτηριστικά του στόχου
3. Στρατιωτικό πλεονέκτημα από την επίθεση: επιχείρηση ως σύνολο αποτελεί το πλαίσιο ΑΛΛΑ κάθε μεμονωμένη επίθεση αξιολογείται ξεχωριστά